

מחרחרים את המלחמה הבאה?

לקראת הרמדאן: להסיר בהקדם את ההגבלות הקולקטיביות המתמשכות במתחם הר הבית/חרם א-שריף

5 בפברואר 2024

מאז ה-7 באוקטובר 2023 ועד היום המשטרה מטילה הגבלות קולקטיביות קשות על הכניסה להר הבית/חרם א-שריף בפני כמעט כל תושבי מזרח ירושלים והציבור המוסלמי בתחומי ישראל. במשך מספר שבועות המשטרה אפשרה להתפלל בהר רק לתושבי העיר העתיקה שהם מעל גיל 60-55 ומנעה זאת לחלוטין מכל שאר הפלסטינים. מי שאינם תושבי העיר העתיקה כלל לא הורשו להיכנס אליה, ובודאי שלא להגיע אל ההר.

ישראל מעולם לא הטילה הגבלות על כניסת מוסלמים להר ליותר ממספר ימים ברציפות. ההחלטה לסגור את ההר בפני רוב רובם של תושבי מזרח ירושלים ומוסלמים אזרחי ישראל במשך חודשים ארוכים היא לא רק חסרת תקדים, אלא גם אינה דומה לשום פעולה שישראל נקטה מעולם במקום הקדוש.

ההגבלות הקולקטיביות הנוקשות הביאו במשך למעלה מחודש מתחילת המלחמה לצניחת מספר המשתתפים בתפילת יום שישי בצהריים במתחם לאלפים בודדים בלבד (בהשוואה ל-50,000 בימי שישי רגילים) ולמאות ספורות בימי השבוע (בהשוואה לאלפים בימי שגרה).

במקביל לסגירת ההר בפני מוסלמים, כניסתם למקום של יהודים ובמיוחד של פעילי מקדש ממשיכה כסדרה. גם במצב הייחודי שנוצר בפרוץ המלחמה, הגבלות חמורות על כניסת מאמינים מוסלמים בעוד ביקורי יהודים נמשכים כסדרם הן הפרה חמורה של הסטטוס קוו לו מחויבת מדינת ישראל, הקובע כי ההר הוא אתר פולחן מוסלמי ואילו לא-מוסלמים רשאים לבקר בו בלבד על פי אפשרויות הזמן והמקום.

סגירת המסגד לתקופת זמן כל כך ארוכה – בפני רוב רובו של הציבור המוסלמי בארץ – במגבלות קולקטיביות וגורפות, לא רק שאינה משרתת את צרכי הביטחון, אלא מעלה את מפלס המתח בעיר, ופוגעת בזכויות יסוד של תושבי מזרח ירושלים. גם אם ההגבלות מתקיימות בהקשר של חששות אמיתיים מהסלמה ואתגרים ביטחוניים, המשכונם הארוכה חריפה במיוחד, אין לה תקדים, ואין בה הצדקה. על אחת כמה וכמה כשמביאים בחשבון שההחלטות על הגבלות כניסתם של מוסלמים אל ההר אינן מתקבלות על בסיס שיקולים ביטחוניים בלבד, אלא קשורות גם בשאיפה המוצהרת של תומכי תנועות המקדש בממשלה – ובראשם השר לביטחון לאומי – לשנות מהיסוד את מצב הדברים במקום הקדוש.

אם עד כה הפגיעה בגישה להר הבית/חרם א-שריף ובחופש הפולחן של מוסלמים לא הביאה להתפרצות אלימה, הרי שהסיכון לכך יגדל מאד מרגע שיתחיל חודש הרמדאן בסביבות ה-10 במרץ. יש לנצל את הזמן המועט שנוותר עד לתחילת הרמדאן על מנת להסיר את ההגבלות לפני תחילת הרמדאן ובמקביל לעשות את התיאומים הדרושים מול גורמים ערבים ומוסלמים שיאפשרו לאירועי הרמדאן בהר הבית/חרם א-שריף להתנהל כסדרם וללא חיכוכים.

תוכן עניינים

- i. מאז פרוץ המלחמה: הטלת הגבלות קולקטיביות על כניסת פלסטינים; כניסת יהודים כבימי שגרה.....2
- ii. ההגבלות הקולקטיביות המתמשכות – צעד חסר תקדים אשר מפר בבוטות את הסטטוס קוו.....4
- iii. סגירת המתחם כמשתלבת בשאיפות משיחיות של תנועות המקדש והממשלה.....4
- iv. שקט יחסי מטעה.....5
- v. לקראת הרמדאן: הסרת ההגבלות הקולקטיביות.....6

הרכבים 9
ת.ד. 52113
ירושלים 9152101

9 Harecavim St.
P.O. Box 52113
Jerusalem 9152101

טל. 052-6222858
פקס. 052-6233696

www.ir-amim.org.il
aviv@ir-amim.org.il

עיר עמים מודה לארגונים, המדינות והאנשים התומכים בפעילותה למען עתיד מוסכם והוגן לירושלים.
עיקר המימון מקורו בישויות מדיניות זרות, כמפורסם באתר רשם העמותות. לתמיכה בעיר עמים [לחצו כאן](#)

i. מאז פרוץ המלחמה: הטלת הגבלות קולקטיביות על כניסת פלסטינים לעיר העתיקה ולהר

הבית/חרם א שריף; כניסת יהודים כבימי שגרה

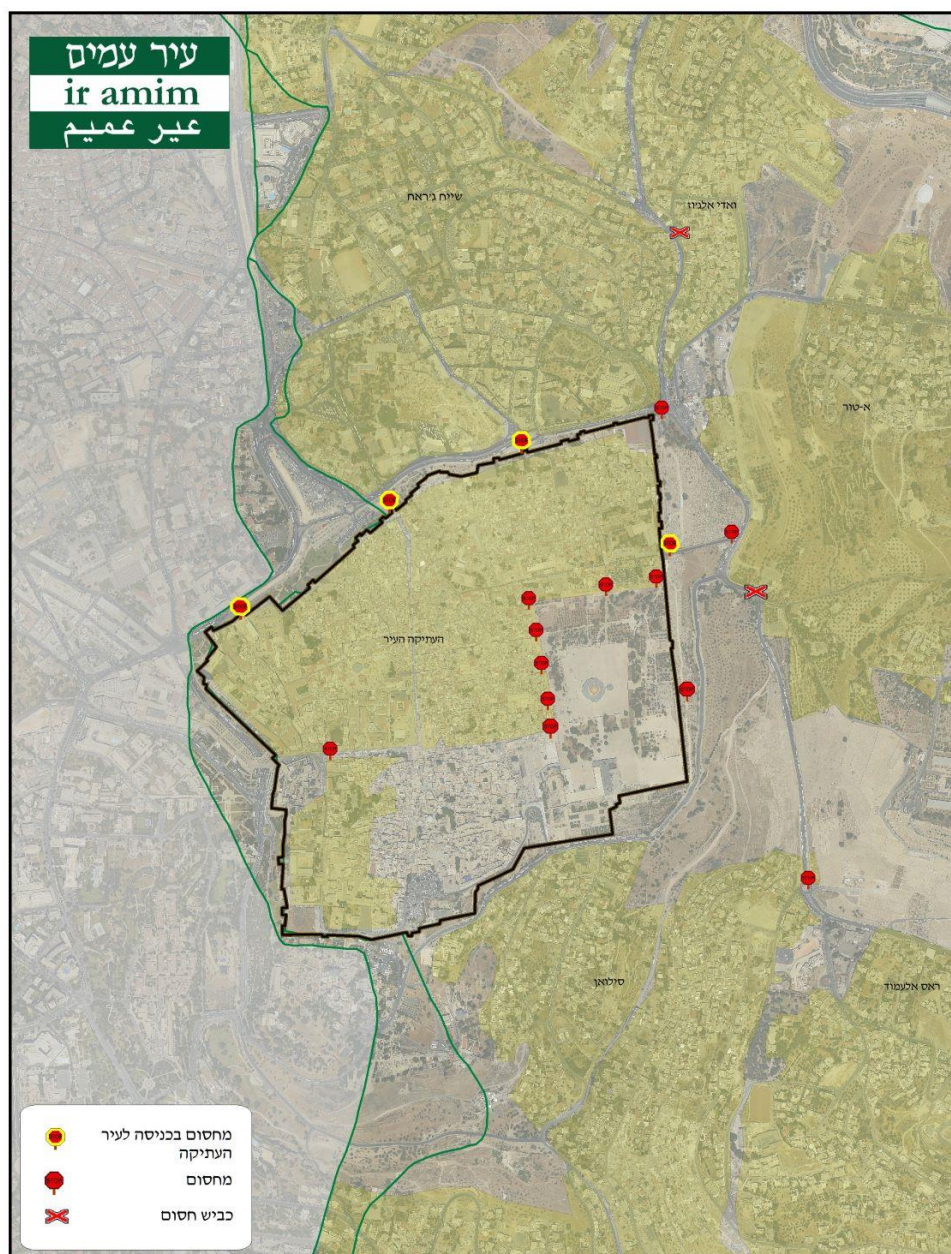
ניתוקם של מאות אלפי תושבי מזרח ירושלים מהעיר העתיקה שמהווה עבורם מרכז דתי, חברתי ומסחרי, הביא לפגיעה כלכלית קשה בבתי העסק ושיבוש מוחלט של שגרת היומיום בעיר העתיקה. הבידוק הקפדני הביא גם לאירועים של התנכלות ואף אלימות משטרתית. על כל אלו האפילה כמובן העובדה שמניעת הכניסה לעיר העתיקה משמעה גם מניעת הגישה אל מסגד אל-אקצא.

מניעת הכניסה לעיר העתיקה נשמרה בנוקשות במשך למעלה מחודש והחלה להתרופף רק במחצית השנייה של נובמבר. ההקלה בהגבלות נעשת באופן שרירותי וללא עקביות או הסברים שיבהירו מתי הכניסה לעיר העתיקה פתוחה לכל ומתי חלות ההגבלות. לעתים, אנשים שכניסתם נדחתה בשער אחת הצליחו להיכנס בשער אחר. מאמצע דצמבר, כלומר למעלה מחודשיים מאז החלו ההגבלות, בימות השבוע כמעט ואין הגבלה על הכניסה לעיר העתיקה. ההגבלות הנוקשות לכניסה למתחם ההר ממשיכות כקודם.

בניגוד לשינוי בימי השבוע, הרי שגם היום, ארבעה חודשים מאז החלה המלחמה, נמשכות בימי שישי הגבלות נוקשות על הכניסה לעיר העתיקה, לקראת תפילת הצהרים במסגד אל-אקצא. בימי שישי מאז ה-7 באוקטובר מוצבים שוטרים בשערי העיר העתיקה ובמספר נקודות נוספות בדרכים המובילות אליהם, ואינם מאפשרים את מעברם של מי שאינם עומדים במגבלת הגיל (שנכון להיום חלה על מי שאינם מעל גיל 50), קרי של רוב רובם של המתפללים. נקודות בידוק של המשטרה בשער האריות, שער הפרחים, שער שכם והשער החדש מאפשרות רק לתושבי העיר העתיקה או מבוגרים שעומדים בהגבלת הגיל להיכנס אליה. בידוק פחות נוקשה מתקיים בשער יפו. נוסף על כך מוצבות נקודות בידוק בדרכים המובילות אל שער האריות. המשטרה גם חוסמת את דרך יריחו, הכביש המוביל אל שער האריות. מחסום אחד מוצב מכיוון צפון בוואדי ג'וז ומחסום שני מכיוון דרום בין ראס אל עמוד וסילואן. מחסומים אלו מונעים מעבר כלי רכב באופן מוחלט. מכיוון שדרך יריחו היא ציר מרכזי המחבר בין השכונות הצפוניות של מזרח ירושלים לשכונות הנמצאות מדרום לעיר העתיקה, חסימתו מייצרת קשיי תנועה מעבר למניעת הגישה לעיר העתיקה. בנוסף על עמדות הבידוק בימי שישי בדרכים לעיר העתיקה, יש עמדות בידוק גם בתוך העיר העתיקה, ושוטרים מוצבים גם בכל הכניסות אל הר הבית/חרם א-שריף.

ריבוי עמדות הבידוק מגביר את החיכוך בין תושבים לכוחות הישראלים ומעלה את הסיכון לעימותים אלימים ביניהם. לאורך חודשי המלחמה התפרסמו שוב ושוב דיווחים מתועדים על אלימות של שוטרים וחיילי משמר הגבול או על התנכלויות מצידם כלפי התושבים שאותם הם בודקים. חלק ממי שנחסמים במחסומים מתקהלים לתפילה על ידם על מנת לקיים בסמוך לחסימות את תפילת יום שישי כמחאה וכביטוי למחויבות שלהם להתפלל במסגד אל-אקצא. התפילות מול חסימות המשטרה התקיימו בכל שבוע והמשטרה לא מנעה אותן גם אם לעתים אילצה את המתאספים להתרחק מהמקום בו בחרו להתקהל תחילה. פיזור המתפללים בכוח התרחש על פי רוב אחרי סיום התפילות. כך, ברוב ימי שישי התרחשו סביב התקהלויות התפילה עימותים כשהמשטרה משתמשת באלימות פיזית, בגז מדמיע ואפילו בבואש על מנת להרחיק או לפזר את המתקהלים. אירוע חמור היה כשמספר שוטרים תקפו עיתונאי והמשיכו להכות אותו גם כשהיה אזוק¹.

¹ ניר חסון "מח"ש פתחה בחקירה נגד שוטרי מג"ב שתועדו מכים קשות צלם עיתונות בירושלים", 15 בדצמבר 2023

מפת מגבלות הכניסה לעיר העתיקה בימי שישי

במקביל לסגירת ההר בפני מוסלמים, כניסתם למתחם של יהודים, ובמיוחד של פעילי מקדש, ממשיכה כסדרה. לקראת חנוכה אף אישרה המשטרה, ובתמיכת שרים וחברי קואליציה, צעדה לאומנית בירושלים, לכיוון העיר העתיקה. כמאה פעילי ימין ותנועות המקדש יצאו בחסות המשטרה בצעדה בליווי קריאות "לחדש שליטה יהודית מלאה בירושלים ובהר הבית" ו"לסלק את הוואקף". רק לאחר שהצועדים הפרו את תנאי האישור שקיבלו וניסו לפרוץ מחסומים, החליטה המשטרה לחסום את הצעדה לפני שנכנסה לעיר העתיקה דרך שער שכם, והחרימה שלטים, בהם כאלה שקראו לעלות עם דחפור על מסגד אל אקצא.

ההגבלות הקולקטיביות הנוקשות הביאו במשך למעלה מחודש לצניחת מספר המשתתפים בתפילת יום ששי בצהרים במתחם לאלפים בודדים בלבד (בהשוואה ל-50,000 בימי ששי רגילים) ולמאות ספורות בימי השבוע (בהשוואה לאלפים בימי שגרה). משלהי נובמבר החלה המשטרה לאפשר גם למבוגרים מעל גיל 55, גם אם אינם תושבי העיר העתיקה, להיכנס לתחומי העיר העתיקה ולהתפלל במסגד. ב-16 בדצמבר דווח שמספר המשתתפים בתפילת יום ששי גדל ל-7,000. מגמה זו ממשיכה

בהדרגה, ובאמצע ינואר נרשם מספר של 12,000 מתפללים. עדיין מדובר על כרבע ממספר המשתתפים בתפילה בימי שישי רגילים.

ii. ההגבלות הקולקטיביות המתמשכות – צעד חסר תקדים אשר מפר בבוטות את הסטטוס קוו

ישראל מעולם לא הטילה הגבלות על כניסת מוסלמים להר ליותר ממספר ימים ברציפות. ההחלטה לסגור את ההר בפני רוב רובם של תושבי מזרח ירושלים ומוסלמים אזרחי ישראל במשך חודשים ארוכים היא לא רק חסרת תקדים, אלא גם אינה דומה לשום פעולה שישראל נקטה מעולם במקום הקדוש.

ההגבלות הקולקטיביות על כניסת מוסלמים להר הוכנסו לשימוש נרחב בידי ישראל בשנת 2014 על רקע התחזקות תנועות המקדש והמחאות ההמוניות נגדן מצידם של מוסלמים בהר. למשך חמישה חודשים מיוני ועד נובמבר 2014 המשטרה עשתה שימוש תכוף בהגבלות הכניסה. גם אז היה מדובר בצעד פוגעני – וכזה הנתפס כנועד לדחוק מוסלמים מההר בכסות של צרכי ביטחון. אולם הוא הופעל בדרך כלל ליום בודד בכל פעם, ולעולם לא ליותר ממספר ימים ברציפות. למשך מספר שנים מאז שנת 2015 ישראל כמעט ולא הטילה הגבלות כאלו.

ההגבלות הקולקטיביות על כניסת מוסלמים להר הן הפרה בוטה של הסטטוס קוו ושל התחייבויות מפורשות של ממשלות נתניהו להבטיח את חופש הפולחן של מוסלמים בהר הבית/חרם א-שריף ולחדול מהשימוש בהגבלות כניסה קולקטיביות: "ישראל סבורה ומאמינה כי יש לאפשר למי שמבקר ומתפלל בהר הבית לעשות זאת בבטחה ... נמשיך להבטיח גישה להר הבית עבור מתפללים שלווים ומבקרים תוך כדי שמירה על הסדר הציבורי והביטחון"². ההחלטה הישראלית החד-צדדית ומרחיקת הלכת גם אינה עולה בקנה אחד עם מחויבותה על פי הסכם השלום עם ירדן לתאם את פעולותיה בהר עם הממלכה ההאשמית.

ליבו של הסטטוס קוו הוא בלעדיות הפולחן המוסלמי בהר, ובפרט יכולתם של מוסלמים להתפלל בו באין מפריע. בניגוד להיבטים אחרים של הסטטוס קוו אין כל ויכוח בין הצדדים שזכות זו היא אבן יסוד בו. בשנת 2015 אף התחייב נתניהו במפורש לחופש הפולחן הבלעדי של מוסלמים בהר כאשר הצהיר "ישראל תמשיך לאכוף את המדיניות הוותיקה שלה - מוסלמים יתפללו בהר הבית, לא-מוסלמים יבקרו בהר הבית"³.

iii. סגירת המתחם כמשתלבת בשאיפות משיחיות של תנועות המקדש והממשלה

ההרחקה חסרת התקדים של רוב רובו של הציבור המוסלמי מההר עולה בקנה אחד עם השאיפות של תנועות המקדש ותומכיהן בממשלה. השר הממונה על המשטרה בן גביר, בשר מבשרן של תנועות המקדש, אף עלה בתפקידו פעמיים במשך השנה להר, בליווי הצהרות על היותה של ישראל בעלת הבית במקום.

עצם העובדה שישראל מתכחשת למחויבותה לחופש הפולחן של מוסלמים בהר ויכולה למנוע ממרבית הציבור המוסלמי את הגישה אליו למשך חודשים היא שינוי דרמטי מאין כמותו שתנועות המקדש התאמצו ולא הצליחו לקדם לאורך למעלה מ-15 שנה. עתה הן מבצעות אותו בחסות השילוב המסוכן בין המלחמה והממשלה הימנית קיצונית. ברמה התודעתית, המלחמה מנוצלת כדי לנרמל מציאות מתמשכת של חופש תנועה ליהודים והגבלות תנועה חמורות למוסלמים. ברמה

² איתמר אייכנר, "נתניהו אישר רשמית בעקבות ההבנות עם ירדן: רק מוסלמים יתפללו בהר הבית", ווינט, 25 באוקטובר 2015

³ שם

האסטרטגית ברור שככל שהנוכחות המוסלמית בהר קטנה קל יותר לתנועות המקדש להפר את ההגבלות שעדיין מוטלות עליהן.

iv. שקט יחסי מטעה

ישראל מסבירה שהגבלות הכניסה נדרשות מסיבות ביטחוניות. ישראל טוענת שמתחם המסגד משמש להסתה לאומנית-דתית ושמספר פיגועים קשים יצאו לפועל אחרי שהמבצעים שלהם ביקרו בהר.

אולם על פי רוב דווקא הטלת הגבלות הכניסה היא זו שהובילה להסלמה ולהתפרצות של אלימות קשה. כך היה בשנת 2014 ושוב בשנת 2015 כשישראל חזרה להשתמש באמצעי פוגעני זה. עבור הציבור המוסלמי והפלסטיני, מניעת הכניסה להר הבית/חרם א-שריף, לבד מהפגיעה הישירה בחופש הפולחן, היא צעד שישראל נוקטת על מנת לחזק את תנועות המקדש ולדחוק מוסלמים מההר כחלק ממהלך של השתלטות יהודית עליו. החיכוכים הנלווים לחסימתם בידי שוטרים וחיילי מג"ב של מי שמבקשים להתפלל בהר מעוררת תסיסה ברחבי המדינה והשטחים הכבושים ומלבה את האלימות.

ההחלטה של ישראל למנוע את הגישה להר הבית כרוכה אם כן בסיכון גדול להתפרצות של אלימות וזאת בתקופה של משבר בטחוני חסר תקדים במדינה ובאזור. אמנם, לעת עתה ובניגוד לכל ההערכות סכנה זו לא התממשה, אולם התסיסה שהדבר מעורר עלולה להתפרץ במהירות וללא התראה, בין אם בשל אירוע אחר ובין אם ישירות כתוצאה מהחיכוך שהדבר יוצר. סכנה זו נעשית מוחשית יותר על רקע חודש הרמדאן המתקרב.

בעבר התפילות ההמוניות של ימי שישי בהר הבית/חרם א-שריף הובילו גם להתקהלויות שבהן חלק מהמתפללים קראו קריאות תמיכה בחמאס ובמפקדיו. אחרי ה-7 באוקטובר ישראל אוסרת על כל גילויי תמיכה כלשהם בחמאס ואפשר להניח שאחת הסיבות למניעת הכניסה להר לתפילות יום שישי הוא למנוע אירועים מסוג זה. אך נראה שישראל כלל אינה מתחשבת בכך שההחלטה פוגעת בחופש הפולחן של המוני מתפללים מוסלמים שאינם לוקחים חלק בהתקהלויות ההמוניות ובקריאות התמיכה.

אין בכך גם כדי להסביר את המשך ההגבלות הקשות משך ארבעה חודשים. המצב בירושלים אינו מתוח כבסבבי אלימות קודמים, והמשך ההגבלות במתכונת הנוכחית אינו יכול להיות מיוחס רק לצרכים ביטחוניים. בניגוד לחששות, מתקפת החמאס והמלחמה הממושכת לא הביאו להתפרצות אלימה בירושלים. ולהיפך, החסימות המתמשכות ובמיוחד אם ימשיכו בחודש הרמדאן עלולות לגרום לאלימות.

חשוב שלא לטעות בין המצב של יציבות יחסית בעיר לשגרה תקינה. ישראל נוקטת בפעולות שיטור אגרסיביות ברחבי מזרח ירושלים אשר כוללות אלימות של שוטרים נגד עוברי אורח וצורות שונות של ענישה קולקטיבית.

ובכל זאת, השקט היחסי במזרח ירושלים מהווה ניגוד חד לתקופות משבר קודמות, אז הדרדרות אלימה בין ישראל לפלסטינים כללה גם עימותים אלימים מסביב להר הבית ובתוכו. האיפוק במזרח ירושלים עלול להוביל לשתי מסקנות שגויות. האחת היא, שאחרי למעלה משלושה חודשים של שקט יחסי אין סכנה להתפרצויות אלימות בירושלים. אולם הנחה זו עלולה להתגלות כמסוכנת עם התקרבו של חודש הרמדאן אשר יתחיל ב-10 במרץ, בוודאי כשהמציאות בירושלים ממשיכה להיות מתוחה מאד. על רקע הזעזוע מהחורבן שישראל ממיטה על רצועת עזה, אלימות המתנחלים שאינה

זוכה לתגובה והזעם על השיטור האלים נגד תושבי מזרח ירושלים, אירוע לא צפוי כלשהו עלול להתלקח במהירות להתפרצות אלימה. על אחת כמה וכמה בחודש הרמדאן שבו המוני מוסלמים נוהגים לפקוד את העיר העתיקה והר הבית/חרם א-שריף מידי יום ביומו כשבימי השיא מדובר על עשרות ואף על מאות אלפי אנשים. הגבלות משטריות אשר ישבשו כך את החודש הקדוש ידרדרו את ירושלים להסלמה אלימה. במצב הדברים הנפיץ מניעת התפילות במסגד אל-אקצא מהווה איום תמידי על השקט בירושלים וקרוב לוודאי תהווה מרכיב מרכזי בהזנת האלימות אם זו תתפרץ.

המסקנה השנייה השגויה והמסוכנת תהיה להניח שהגבלת הכניסה אל הר הבית/חרם א-שריף אולי אף תרמה באופן כלשהו למניעת התפרצות אלימה בעיר. מסקנה כזו מנוגדת לכל ניסיון העבר, המלמד שהגבלות שישראל הטילה על הכניסה אל הר הבית/חרם א-שריף הביאו במהירות להסלמה. מניעת התאספותם של מתפללים בהר אינה יכולה למנוע את ההתקהלויות מול מחסומי המשטרה מסביב לעיר העתיקה, שם פוטנציאל העימות גבוה בהרבה מאשר במקום הקדוש. הגבלת הכניסה להר לא באמת יכולה למנוע פעולות הסתה, אלא להיפך. היא מהווה כר פורה לטענות בדבר "כוונותיה הזדוניות" לכאורה של ישראל.

השיטור האגרסיבי שישראל נוקטת מטיל על תושבי מזרח ירושלים פחד ויש הסבורים שהוא זה שמונע בינתיים מחאות המוניות. ככל שזה המצב הרי שלפחד נוספים גם משקעים של זעם ותסכול אשר בהמשך עלולים להתפרץ בצורה חריפה פי כמה. משיחות עם גורמים פלסטינים גם עלה שהציבור במזרח ירושלים מזועזע עמוקות מההרג ההמוני ברצועת עזה ושתשומת ליבו נתונה כרגע פחות לנעשה במסגד אל-אקצא בהשוואה למחיר הנורא בחיי אדם המתחולל שם. בהתאם לכך יש היענות מועטה יחסית לקריאות ברשתות החברתיות להגיע לתפילות במחסומי המשטרה מסביב לעיר העתיקה. לכן כמות המתפללים שם בימי שישי אינה גבוהה ולא התפתחו שם עימותים סוערים עד היום. ניתן גם לתלות את הריסון עד כה במאמציהם של גורמים בחברה האזרחית במזרח ירושלים אשר פועלים למניעת התפרצות, מחשש מהמחיר שתגבה מכלל תושבי העיר מעבר למחיר הכבד בזמן המלחמה. אך לא ניתן לבנות על הנחות אלה לאורך זמן ובמיוחד לא בהתקרב הרמדאן.

v. לקראת הרמדאן: הסרת ההגבלות הקולקטיביות

לו ישראל היתה פועלת אך ורק משיקולים ביטחוניים, הרי שרגיעה יחסית זו היתה אמורה להוביל מזמן להסרה או הקלה משמעותית בהגבלות הכניסה חסרות התקדים. אך חלקים מרכזיים בממשלת ישראל מחזיקים בחזון של דומיננטיות אם לא בלעדיות יהודית בהר הבית/חרם א-שריף. גורמים אלו הבינו מאז ומתמיד שהדרך למימוש חזון קיצוני זה עוברת בניצול של משבר ביטחוני שבחסותו אפשר יהיה לחולל מהלכים דרמטיים שאלמלא כן לא היו ניתנים לביצוע.

מאז ה-7 באוקטובר המדיניות הישראלית נקבעת על פי תערובת שקשה להפריד בה בין מה שקובעי המדיניות תופסים כצרכי ביטחון אמיתיים לבין שיקולים זרים הכוללים את שרידותה הפוליטית של הממשלה, האינטרסים של ראש הממשלה הנאשם בפלילים ותכניות "ההכרעה" של הגורמים הקיצוניים בממשלה המתבטאות כרגע בקריאות לגירוש הפלסטינים מעזה.

גם בהר הבית/חרם א-שריף ניכר שלצד מה שגורמי הביטחון תופסים כפעולות שנועדו להקטין את הסכנה בהתלקחות, מדיניות הממשלה נקבעת גם במטרה לפגוע בחופש הפולחן המוסלמי ולקדם את תכניות פעילי המקדש. מדובר בעניין חמור בפני עצמו והימור מסוכן על שלומם של תושבי ירושלים והמרחב כולו. גם אם לעת עתה ההימור הישראלי לא הוביל להתלקחות, הרי שהסכנה הזו קיימת כל עוד נמשכות הגבלות הכניסה להר.

ב-10 במרץ יתחיל חודש הרמדאן. על ישראל למהר ולבטל את הגבלות הכניסה להר במהירות, מתוך הבנה שגם בתקופות יותר רגועות מתיחות בהר בזמן חודש הרמדאן היא מצב הנועד לפורענות. גם אם לא יבוטלו כל המגבלות מיידית, בוודאי ניתן כבר להסיר את מגבלות הכניסה למתחם שלא בימי שישי, ובכל מקרה ניתן להנמיך את רף הגיל הקובע לכניסה להר, וזאת לקראת הסרת כל המגבלות באופן מוחלט ברמדאן.

יש לקחת בחשבון שלא די בהתרת כניסה חופשית להר, אלא יש גם להרחיק את כוחות המשטרה ולבטל את מרבית מחסומי הבידוק. חיכוך מוגבר בין המוני מתפללים לשוטרים דרוכים על רקע החודשים הקשים האחרונים עלול להתלקח לעימותים שישבשו את החודש הקדוש ויעוררו את האלימות שעד כה נמנעה בירושלים.